

Begroting BZK

Position Paper IPO

In de week van 26-28 oktober behandelt de Tweede Kamer de begroting BZK. Vanuit de provincies geven wij u graag enkele punten mee.

Provincies hebben een sleutelpositie in realiseren grote ruimtelijke opgaven

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven. In de fysieke leefomgeving speelt van alles: van het bouwen van 900.000 woningen, het opwekken van 35 Twh duurzame energie, stikstofreductie, de transitie naar een meer duurzame landbouw tot en met economische innovatie. Deze opgaven kunnen bovendien niet los van elkaar worden uitgevoerd. De provincies nemen de verantwoordelijkheid voor de realisatie van de transitie in onze fysieke leefomgeving. De provincies zorgen voor realisatie op gebiedsniveau, samen met andere overheden en partners in de gebieden. En werken samen aan één coalitie voor Nederland en aan de noodzakelijke transitie in onze fysieke leefomgeving. Om deze rol goed uit te kunnen voeren is het belangrijk dat

- **Het Rijk heldere doelstellingen op de opgaven bij de provincies neerlegt**
- **Het Rijk de doelstellingen op gebiedsniveau realiseerbaar maakt via voldoende middelen, heldere kaders en aanvullend instrumentarium zodat ambities en middelen (langjarig) in balans zijn**
- **De provincies de ruimte krijgen hun gebiedsgerichte aanpak met andere overheden vorm te geven**
- **De provincies de ruimte krijgen om sectorale middelen gebiedsgericht (ontschot) in te zetten**
- **Het financieel fundament van provinciale financiën (uitkering PF en eigen belastinggebied) nu en in de toekomst geborgd worden en de verschillen tussen provincies daarin worden onderkend**
- **Rust, reinheid en regelmaat worden teruggebracht in de bestuurlijke en financiële verhoudingen**
- **Het Rijk zich onderweg als betrokken, aanspreekbare en oplossingsgerichte partner opstelt bij de realisatie (want we zullen onderweg nog heel wat hobbels en kuilen tegenkomen)**

Rijk, kom uw afspraken na!

Provincies komen vaak in de positie terecht waarin zij hun hand moeten ophouden bij het Rijk, omdat het Rijk eerder gemaakte afspraken niet nakomt. Zo zijn in het klimaatakkoord afspraken gemaakt over de uitvoeringskosten. Deze zouden onderzocht worden door de ROB. Dit is gebeurd, ze bedragen 1,8 miljard voor 4 jaar voor de gezamenlijke decentrale overheden, maar ze zijn vervolgens niet geregeld!. Voor de provincies gaat dit om ca € 37,5 miljoen/jaar tot 2024. Ook wachten de provincies nog op de compensatie voor de gedeerde opcenten voor de motorrijtuigenbelasting voor elektrische auto's. Ook daarover was een afspraak gemaakt bij het Klimaatakkoord. De derving is door de ROB becijferd op totaal € 372 miljoen voor de periode 2021-2024; wij hebben de afgelopen periode herhaaldelijk bij het kabinet aangedrongen op compensatie van deze gedeerde opcenten, tot nu toe zonder enig resultaat.

- **Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de derving opcenten MRB gecompenseerd wordt?**
- **Hoe gaat de minister zorgen dat de afspraken uit het klimaatakkoord over de uitvoeringslasten voor decentrale overheden gedekt worden?**

Effecten van nieuw beleid op positie provincies meewegen

Veel nieuw beleid heeft effecten op de positie van provincies, maar wordt hierop onvoldoende getoetst. Hier ligt een opgave voor de minister van binnenlandse Zaken. Wij vragen haar haar collega's te wijzen op het belang de provincies in een vroeg stadium te betrekken bij wet- en regelgeving en ander beleid dat relevant is voor de provincies. Voorbeelden hiervan zijn de extra inzet op elektrisch vervoer die wordt voorgesteld, waarmee de inkomstenderving van de provincies door het mislopen van opcenten MRB nog verder zal stijgen. Ook worden de provincies, ondanks meermaals aandringen door de Kamer, nog steeds niet betrokken bij het nationaal plan voor het RRF.

- **Betrek provincies tijdig bij nieuw beleid**

Accres

Het demissionair kabinet heeft het principe trap-op-trap-af niet toepast op de extra middelen die naar aanleiding van de motie Hermans worden ingezet. De provincies maken zich zorgen over deze eenzijdige omgang met staande afspraken - dit ook met het oog op de noodzakelijke goede financiële en bestuurlijke verhoudingen om de maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden. Ook circuleert er een non paper in het kader van de formatie waarin -kennelijk- wordt voorgesteld de grote opgaven op gebied van klimaat, energie en stikstof te dekken vanuit een fonds. Dit zou betekenen dat deze middelen niet structureel worden gemaakt, en hierover geen accres zal worden berekend. Toch komen hier verzwaaring van taken achter vandaan die een gerelateerde verhoging van gemeentefonds en provinciefonds noodzakelijk maken.

- **Zorg dat het accres ook wordt toegepast over de extra investeringen op basis van de motie Hermans**
- **Extra investeringen in klimaat, energie en stikstof in een volgende regeerperiode moeten structureel zijn en meetellen in de trap-op/ trap-af-systematiek**

Opschalingskorting bevroren, of beter helemaal afschaffen

Daarnaast vragen wij ook, nu dat de bevroering van de opschalingskorting zoals die (in elk geval voor 2022) geldt voor de gemeenten, ook voor de provincies gaat gelden. De korting loopt in de periode 2022-2025 op met €10 miljoen per jaar. Beter wordt de gehele opschalingskorting afgeschaft. Er is immers geen beleidsmatige grond aanwezig voor handhaving van deze korting, aangezien het aantal provincies niet is verminderd en ook niet zal verminderen. Wij pleiten daarom voor definitieve afschaffing van de opschalingskorting, evenals de VNG.

- **Schaf de opschalingskorting voor gemeenten en provincies af**

Gebruik de juiste financiële instrumenten

Provincies streven naar volwassen financiële verhoudingen. Het inzetten van cofinanciering en de Specifieke Uitkering (SPUK) past daar niet bij. De laatste tijd zien wij dat het Rijk veel opgaven wenst te financieren door middel van een SPUK. Dit als reactie op de bevindingen van de Algemene Rekenkamer over de onrechtmatigheid vanwege het (teveel) opvragen van verantwoordingsinformatie in geval van Decentralisatie-uitkeringen (DUK). Daarbij ervaren provincies de inzet van SPUK's als inperking van de beleidsvrijheid. Belangrijke nadeel is verder het risico op terugvordering van de financiële middelen; en daarmee tot een verdere verzwarende van de administratieve lasten. Daarbij maken SPUK's in vergelijking met DUK geen onderdeel uit van de normeringssystematiek (voor de bepaling accessen uitkering Provinciefonds). Het IPO vraagt het Rijk daarom zeer terughoudend te blijven bij het hanteren van SPUK's en het zoeken naar oplossingen voor dit probleem. Regelmatig komt het rijk met nieuwe regelingen waarbij cofinanciering gevraagd wordt vanuit de provincies. Een voorbeeld is de impuls voor verkeersveiligheid van het ministerie van I&W. Nu zijn er rijke provincies die ook grote reserves hebben vanwege de verkoop van een energiebedrijf, maar ook armere provincies met nauwelijks reserves. Juist die armere provincies, die het mogelijk het hardst nodig hebben, hebben door de cofinancieringseisen minder kans om van dit soort regelingen gebruik te maken.

- **Wees terughoudendheid met Specifieke Uitkeringen**
- **Stel geen verplichte co-financieringseisen**

De impact van digitalisering vergt een gecoördineerde aanpak

Digitalisering speelt een grote rol bij maatschappelijke opgaven van provincies. Dit geldt in het bijzonder de energietransitie, de woningbouwopgave en de ontwikkeling van regionale economie. De aandacht voor digitalisering is op rijksniveau nog versnipperd: het ministerie van BZK is verantwoordelijk voor de "digitale overheid", het ministerie van EZK voor digitale economie en het ministerie van JenV voor informatieveiligheid. De impact van de digitale transformatie op de maatschappelijke opgaven van de overheid is dusdanig groot dat

rijksbrede coördinatie wenselijk is. Provincies zouden het daarom toejuichen dat in het nieuwe kabinet een coördinerend bewindspersoon voor digitale zaken wordt benoemd.

De provincies ondersteunen de doorontwikkeling van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) naar een compact GDI met centrale financiering. Wel vragen zij aandacht voor een gedragen scope van de GDI, een goede governance waarin provincies goed zijn vertegenwoordigd, en voorspelbaarheid van de financiële bijdragen van provincies.

Provincies maken ook in 2022 graag gebruik van de investeringspost digitale overheid. Wel vragen zij nadrukkelijk aandacht voor een helder proces bij de toekenning van de middelen die via deze investeringspost ter beschikking worden gesteld.

De laatste jaren zijn veel nieuwe wetten op het gebied van digitalisering voorbereid of van kracht geworden. Meer aandacht is nodig voor de uitvoerbaarheid van wetgeving. Zo is de invoering van de Omgevingswet, die voorziet in duidelijke en eenvoudige regels en wetten op het gebied van ruimtelijke ordening, meerdere keren uitgesteld vanwege de complexiteit van het benodigde Digitaal Stelsel Omgevingswet. Daarnaast is aandacht nodig voor een gefaseerde invoering van wet- en regelgeving, Medio 2022 worden tegelijkertijd meerdere wetten op het gebied van digitalisering van kracht. Deels overlappen deze wetten elkaar in de uitvoering.

In de voorgenomen Wet digitale overheid is het interbestuurlijk toezicht toegekend aan de provincies. De provincies zijn bereid deze taak op zich te nemen, mits duidelijk is wat de reikwijdte van dit toezicht is en welke middelen daarvoor nodig zijn. Nu de invoering naderbij komt, hebben wij dringend duidelijkheid nodig en compensatie voor deze nieuwe taak.

Ook de Europese Commissie (EC) heeft een ambitieuze strategie op het gebied van digitalisering: Europes Digital Decade. Het afgelopen jaar werden omvangrijke Europese wetten van kracht, zoals de Single Digital Gateway verordening, de Digital Services Act en de Data Act. Ook is begin 2021 een Regulatory Framework on Artificial Intelligence van kracht geworden. Het is van belang dat Nederlandse wet- en regelgeving hier goed op aansluit, zonder kansen uit te sluiten en zonder digitalisering te veel "in beton te gieten".

- ***Rijksbrede coördinatie op het gebied van digitalisering is dringend gewenst. Provincies zouden het toejuichen als in het nieuwe kabinet een coördinerend bewindspersoon voor Digitale Zaken komt***
- ***De doorontwikkeling van scope, governance en financiering de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) heeft impact voor provincies: zij willen daarom goed betrokken worden bij besluitvorming***
- ***Provincies worden graag bij toekomstige uitvoeringstoetsen van digitale wet- en regelgeving betrokken***

Vergoeding Statenleden

De provincies verwelkomen de toezegging van de minister om voor medio 2022 de gevraagde duidelijkheid te bieden over de aanpassing van de vergoeding van statenleden.